

СТАНОВИЩЕ

от доц. Теодора Николаева Евтимова, д.оз.

Катедра „Здравни грижи“, Филиал Шумен,
Медицински университет „Проф.д-р Параскев Стоянов“ – Варна

относно защита на дисертационен труд на тема:

„Клинично сестринско наблюдение на пациенти с усложнения при Захарен диабет тип 2“

на Юлиана Христова Георгиева

докторант в самостоятелна форма на обучение

за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

в област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление
7.4.Обществено здраве, по специалност: „Управление на здравни грижи“

Съгласно Заповед № Р-109-527 от 23.12.2025г. на Ректора на Медицински университет – Варна съм определена за вътрешен член на Научно жури, а съгласно Протокол №1/ от 05.01.2026г. от първото заседание на НЖ - за изготвяне на становище по процедура за придобиване на ОНС „Доктор“ на асистент Юлиана Христова Георгиева - докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравни грижи“.

Данни за процедурата

Юлиана Христова Георгиева, е зачислена със Заповед на Ректора на Медицински университет – Варна, № Р-109-437/10.10.2023г., като докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравни грижи“ в Катедра „Здравни грижи“, Филиал Шумен към Медицински университет – Варна, с научен ръководител - проф. Силвия Борисова, д.оз.н.

Представени са протоколи за успешно положени изпити за докторантски минимум от 25.06.2025г., в изпълнение на Заповед № Р-109-248/02.06.2025г. на Ректора на МУ-Варна и владеене на чужд език ниво минимум В1, съгласно Заповед № Р-100-734/20.09.2024г

На основание решение на Катедрен съвет на Катедра „Здравни грижи“, Филиал Шумен за готовността за публична защита от 04.12.2025г., Юлиана Христова Георгиева е отчислена с право на защита със Заповед № Р-109-527/23.12.2025г.

Представени са необходимите документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Юлиана Христова Георгиева е родена 1972 г. в гр. Русе. Завършва полувисше медицинско образование, специалност „Медицинска сестра общ профил“ в Полувисш медицински институт – гр. Русе (1993 г.). Придобива ОКС „Магистър“ „Управление на здравните грижи“ в МУ - гр. София. (2018г.). Дипломира се в СУ „Св. Климент Охридски“

специалност „Социална педагогика“ ОКС „Бакалавър“ (2000 г.) и „Социални дейности“ ОКС „Магистър“ (2002г.).

Началото на професионалния ѝ стаж като медицинска сестра започва през 1994г. в Обединена районна болница - Русе, Първа поликлиника, в последствие работи в „ДКЦ 1 – Русе“ ЕООД като главна медицинска сестра.

От 2021 г. след конкурс е назначена като асистент в РУ „Ангел Кънчев“, ФОЗЗГ, Катедра „Здравни грижи“. Провежда упражнения по учебни дисциплини, включени в учебния план на специалност „Медицинска сестра“, клинична практика и преддипломен стаж.

Юлияна Георгиева е участвала в международни и национални конференции, проекти и семинари. Има публикации в сп. „Здравни грижи“ и електронни сборници с доклади от научни форуми.

Член на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи, на Българската асоциация по общественото здраве и на Европейската асоциация по общественото здраве (2020 г.).

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, представен от Юлияна Георгиева, е разработен в обем от 242 страници, със стандартната за професионалното направление структура, в пет глави (I. Литературен обзор – актуалност и теоретични основи (65 стр.); II. Цел, задачи, материал и методика на проучването (24 стр.); III. Резултати и обсъждане(66 стр.); IV. Медицинската сестра в комплексното наблюдение на пациенти със захарен диабет тип 2 – интегриран модел и практически алгоритъм (49 стр.); V. Изводи, предложения и приноси (3стр.), библиография и 6 приложения. Не е постигнат добър баланс между отделните части на дисертационния труд - превес има обширният литературен обзор, за сметка на останалите части. В IV глава има несъответствие на заглавието със съдържанието.

Научната разработка и нейните резултати са онагледена с 69 фигури, 28 таблици и 5 схеми. Библиографската справка включва 249 литературни източника, от които 36 са на кирилица и 213 на латиница.

Актуалност на темата

Докторантката е насочила своя научен интерес към значим, както медицински, така и социално-икономически проблем. Сестринският процес има ключова роля в ранното откриване на промени в гликемичния контрол, в оценката на рисковете и обучението на пациентите за самонаблюдение и промяна на поведението. Това поставя основата за изследователския фокус на настоящата дисертация - оптимизиране на клиничното сестринско наблюдение при пациенти със Захарен диабет тип 2.

Литературният обзор представен в Глава I е структуриран в 4 части, които проследяват основните аспекти, имащи отношение към изследвания от докторантката проблем. Направен е обзор за глобалното и национално разпространение на захарен диабет тип 2, с очертаващи се негативни тенденции за устойчиво нарастване на честотата и смъртността от заболяването, засягайки все по-млади възрастови групи.

Ефективното планиране на превенцията и клиничното сестринско наблюдение на пациентите имат ключова роля в ранното откриване на усложненията с които се свързва захарен диабет тип 2 – инвалидизация, продължителна нетрудоспособност, значителна икономическа тежест и психосоциални последици.

Представена е същността и целите на клиничното сестринско наблюдение в ретроспективен план чрез теоретико-концептуалните модели на Найтингейл, Хендерсън, Рупър-Логан-Тайърни, Орландо, Пеплоу, Уотсън, Орем и Рой.

В съвременната сестринска теория при пациенти със захарен диабет тип 2 концептуалните модели подпомагат медицинската сестра в изграждането на индивидуализиран подход, основан на наблюдението, самогрижата и адаптацията към хроничното заболяване.

Докторантката Юлияна Георгиева очертава профила на медицинската сестра, предоставяща здравни грижи на пациенти с диабет, притежаваща висока професионална компетентност, оказваща емоционална и образователна подкрепа на пациента. Медицинската сестра има координираща функция в рамките на мултидисциплинарен екип (лекари, диетолози, психолози и рехабилитатори).

Направен е сравнителен анализ на добрите практики за наблюдение и профилактика на усложнения от захарен диабет тип 2 в Израел, Ирландия, САЩ, Обединеното кралство и Нидерландия, Австралия и България.

За разработването на литературния обзор авторката се опира на достатъчно източници, които умело анализира и показва задълбочено познаване на научно-изследователските тези на други автори по избория от нея проблем.

В **Глава II** са представени целта, задачите и методологията на научното проучване. Целта на дисертационния труд е ясно и точно дефинирана: *„Да се анализира и оцени ролята на медицинската сестра в клиничното наблюдение и грижите за пациенти с усложнения от захарен диабет тип 2 в амбулаторна среда (практика), с оглед усъвършенстване на сестринската практика и подобряване на самоуправлението и качеството на живот на пациентите.“*

Изведени са осем задачи за постигане на целта. Формулирани са четири работни хипотези, които съответстват на поставените задачи. Коректно са представени предмета, обекта и обхвата на проучването.

Дизайнът на изследването включва теоретично и емпирично проучване. Генералната съвкупност обхваща **260 респондента**, разпределени в три групи:

- **пациенти, със захарен диабет тип 2 на възраст над 40 години (n=180).**
- **медицински сестри**, с професионален опит в грижата за пациенти със захарен диабет тип 2 и активно участие в амбулаторното наблюдение и консултиране на пациенти (**n=70**)
- **експерти** - лекари - ендокринолози, доказани специалисти с висока квалификация и практически опит в диагностиката, наблюдението и проследяването на пациенти със захарен диабет тип 2. (**n=10**)

Проучването е проведено със собствено разработен инструментариум – анкетни карти, Брошура „Аз контролирам диабета“, Карта за наблюдение на здравния статус, Дневник за самоконтрол на кръвната захар и АН.

Разработена е интервенционална програма „Аз контролирам диабета“, с цел подобряване на самоуправлението на заболяването захарен диабет тип 2 и повишаване ефективността на сестринските грижи в амбулаторна среда.

Дисертационният труд представя получените резултати от собствено проучване, след статистическата им обработка в **Глава III**. Представени са социо-демографските характеристики на изследваните групи респонденти по отношение на възраст, семейно положение, образование, трудова заетост, доходи. Проучени са показатели, влияещи на здравословното състояние на пациентите и дефицитите в обучението им, свързано със самоконтрол на кръвната захар, хранене, физическа активност и поведение при хипо- и хипергликемични състояния.

Изграден е професионалният профил на медицинските сестри и ролята им като ключов участник в процесите на клинично наблюдение, обучение и подкрепа на пациенти със захарен диабет тип 2.

Анализът на резултатите показва:

- професионалният стаж е от съществено значение за качеството на предоставяните здравни грижи, ефективността на проследяването и способността на медицинската сестра да подпомага пациента в придържането към терапевтичния режим,
- професионалната увереност на медицинската сестра е ключов компонент в качествено предоставяне на здравни грижи при пациенти със захарен диабет тип 2;
- по-голямата част от медицинските сестри изразяват удовлетвореност от изпълняваните дейности - 85,71% (n=60);
- съществува необходимост от допълнително обучение за ефективно изпълнение на дейностите по консултиране и профилактика при пациенти със захарен диабет тип 2.

За да се осигури качество на здравните грижи, основните дейности, които медицинските сестри извършват при работа с пациенти със захарен диабет тип 2 отразяват реалното съдържание на сестринската практика и дават възможност да се оцени доколко съвременните стандарти за диабетна грижа се прилагат на практика.

Важна за анализа на резултатите е експертната оценка, дадена от лекари - ендокринолози в отговорите на проведеното дълбочинно интервю, а именно тяхното единодушно мнение, че професионалните компетенции на медицинската сестра са достатъчни по отношение на стандартната здравна грижа, но недостатъчна за реална профилактика на усложненията на пациенти със захарен диабет тип 2

В **Глава IV** докторантката след резултатите от анализа на литературните източници и собствени проучвания, предлага **Интегриран модел на сестринската грижа при пациенти с усложнения на захарен диабет тип 2** и практически подход за внедряването му.

Този модел е представен с различни наименования:

- ✓ Интегриран модел на сестринската грижа при пациенти с усложнения на захарен диабет (стр.167)
- ✓ Интегриран модел на сестринската грижа (стр.169)
- ✓ Интегриран модел на сестринска грижа за пациенти със захарен диабет тип 2 (стр.169),

което не отговаря на коректния и точен стил на научна разработка.

В рамките на **Интегриран модел на сестринската грижа при пациенти с усложнения на захарен диабет тип 2** са разработени **Карта за наблюдение на здравния статус, Дневникът за самоконтрол, Информационна брошура „Аз контролирам диабета“**.

Клиничният опит на ас. Юлияна Георгиева, като медицинска сестра, работеща с пациенти със захарен диабет тип 2 е намерил приложение в разработената **Интервенционална програма „Аз контролирам диабета“**. Програмата е разработена в 5 модула и е реализирана

в Диабетния център на „ДКЦ 1 – Русе“ ЕООД за период от шест месеца, с пациенти разпределени в 2 групи: *експериментална - 15 пациенти*, при които е приложена авторската обучителна програма, индивидуални и групови сестрински консултации и системно проследяване по изготвените алгоритми и *контролна група -15 пациенти*, при които е прилагана стандартна медицинска и сестринска грижа, без интервенция. Описан е дизайна, инструментариума и методиката на апробация.

След приключване на проведеното авторско експериментално изследване за пациентите от експерименталната група могат да бъдат формулирани следните изводи:

- Установено е статистически и клинично значимо подобрене в двигателната активност на участниците от експерименталната група.
- Значима положителна промяна се наблюдава и в хранителното поведение, като модифицируем фактор за оптимизиране на гликемичния контрол
- Клинико-лабораторните показатели в експерименталната група показва, че в края на експеримента всички измерени параметри се намират в референтни или близки до референтните стойности
- Адекватно овладяване на случай на диабетна кетоацидоза
- Установени са силни и устойчиви взаимовръзки между:
 - ✓ HbA1c и артериалното налягане;
 - ✓ стойностите на кръвната захар в различни часове на денонощието;
 - ✓ телесното тегло и артериалното налягане;
 - ✓ гликемичните параметри и риска от късни усложнения.

Данните от проучването на експерименталната група не са представени по ясно структуриран начин, което ги прави трудни за възприемането. Графичното изображение на фигурите от 56 до 69 (без 57 и 64), е абсолютно нелогично по отношение на „преди и след“ и „в началото-в края“ на експеримента.

В **Глава V** са формулирала 9 извода, произтичащи от проведеното теоретично и емпирично проучване, коректно анализирани, релевантни към поставените задачи в дисертационния труд.

Резултатите от научното проучване очертават приноси с теоретичен и приложно - практически характер, които приемам с изключение на практико-приложния принос свързан *„Разработени са практически алгоритми и инструменти за системна и целенасочена сестринска интервенция - модел за амбулаторно клинично наблюдение и контрол на пациенти с усложнения от захарен диабет тип 2; модел за провеждане на структурирани обучителни сесии; информационна брошура „Аз контролирам диабета“; алгоритми за сестрински дейности при клинично наблюдение на пациенти с усложнения от захарен диабет тип 2“* – такива няма разработени в дисертационния труд.

Авторефератът е структуриран, според изискванията, развит в обем от 74 страници, онагледен с фигури и таблици. Отразява напълно съдържанието на дисертационния труд, акцентирайки върху най-важните резултати и изводи от изследването.

Публикации по темата на дисертационния труд

Във връзка с дисертацията са представени две пълнотекстови публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

В тях докторантката е първи автор (самостоятелен или в авторски колектив), което доказва научно-изследователските интереси на ас. Юлияна Георгиева.

Заклучение

Дисертационният труд на тема „Клинично сестринско наблюдение на пациенти с усложнения при Захарен диабет тип 2“ е целенасочена научна разработка, проучваща компетенциите и дейностите на медицинската сестра като част от мултидисциплинарния екип с оглед подобряване на здравната грижа за пациенти със Захарен диабет тип 2 .

Дисертационният труд, въпреки критичните бележки, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет- Варна.

Въз основа на гореизложеното, давам своята **положителна оценка** и предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на ас. Юлияна Христова Георгиева, образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.Обществено здраве, по специалност „Управление на здравни грижи“.

20.01.2026г.

Изготвил станог
Доц. Теодора Евтимова, д.оз.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679